

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp
Rapport Slavernijverleden van Zeeland

Zaaknummer
334853

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 14 juni 2023

Geachte voorzitter,

In het kader van de maatschappelijke discussie over het slavernijverleden en het herdenkingsjaar heeft ons college de heer Henk den Heijer, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Leiden opdracht gegeven een historiografische verkenning ('wat nu in de literatuur bekend is') uit te voeren naar het slavernijverleden van Zeeland. Hierbij bieden wij u zijn rapport 'Het Slavernijverleden van Zeeland' aan.

Daarmee geven we ook uitvoering aan de aankondiging zoals gedaan tijdens de Nieuwjaarspeech van januari jl. van de commissaris van de Koning, waarin is aangegeven dat we dit jaar verder in gesprek gaan over het slavernijverleden en ook willen kijken naar de rol daarbij van de rechtsvoorgangers van de Provincie. Ook is bij die gelegenheid aangegeven dat het daarbij niet enkel gaat om de erkenning van die rol maar ook om het besef van en de reflectie op het verleden waarin tegen alle menselijke waardigheid mensen tot slaaf werden gemaakt.

Het bijgaande rapport geeft inzicht in het slavernijverleden van Zeeland en de verwevenheid en betrokkenheid hierin van onze rechtsvoorgangers, het Gewest Zeeland en Zeeuwse regenten in die tijd. Er worden diverse conclusies over het slavernijverleden van Zeeland en voorbeelden hiervan beschreven. Twee belangrijke hoofdconclusies zijn:

- Het huidige provinciale bestuur van Zeeland kan op historische gronden beschouwd worden als de rechtsopvolger van de vroegmoderne Staten van Zeeland die medeverantwoordelijk waren voor de Zeeuwse deelname aan slavenhandel en slavernij.
- De Middelburgse regenten – stadsbestuurders en gecommitteerden in de Staten van Zeeland - waren de belangrijkste bestuurders van de West-Indische Compagnie (WIC) en de Middelburgse Commercie Compagnie (MCC). Zij investeerden ook in plantagekoloniën en plantages waarop slaven werkzaam waren.

Voor de overige conclusies verwijzen wij u naar het rapport en de samenvatting hiervan op pagina 3.

In het rapport wordt onderscheid gemaakt tussen *historisch bewustzijn* enerzijds en de *collectieve herinnering* anderzijds (pagina 5-6). Het rapport is geschreven vanuit het begrip historisch bewustzijn; het uitgangspunt van elke historicus voor onderzoek. De onderzoeker probeert opvattingen in de context van de tijd van toen te duiden en velt geen expliciet moreel oordeel over die vroegere praktijken en personen. Zo moet het rapport ook gelezen worden.

Het begrip *collectieve herinnering* wordt beschreven als een bindmiddel voor een sociale groep die vanuit hedendaags perspectief, inclusief de daarbij behorende waarden en normen, naar het verleden kijkt. Collectieve herinnering zegt veel over het heden, maar weinig over het verleden.

De hedendaagse verontwaardiging over het slavernijverleden is gebaseerd op het begrip collectieve herinnering en is het resultaat van een groeiende maatschappelijke bewustwording dat ons slavernijverleden doorwerkt in het hier en nu.

Het college beseft uiteraard dat er in het verleden en heden op allerlei terreinen mensonterende situaties in de wereld en onze samenleving zijn die onze verontwaardiging en afkeuring verdienen. Het koloniale verleden - en de rol van Nederland en Zeeland in dat verleden - heeft op verschillende manieren nog altijd een grote impact op het leven van verschillen groepen en personen. Vanwege de omvang en impact van de slavernij staan wij in Zeeland al langer stil bij het slavernijverleden. Dat verleden werkt nog steeds door. Dat vraagt om aandacht, kennis, erkenning en besef.

De Walcherse overheden - Middelburg, Vlissingen, Veere en de Provincie Zeeland - zijn samen al langer intensief bezig met het slavernijverleden. Onder meer tijdens de jaarlijkse Keti Koti herdenkingsceremonie op 1 juli bij het Slavernijmonument op de Balans in Middelburg. We herdenken en vieren Keti Koti ook met de daarmee verbonden dialogotafels; ontmoetingen aan tafel tussen Nederlanders van verschillende kleur en afkomst, waarbij via het uitwisselen van persoonlijke ervaringen, herinneringen en gevoelens stil wordt gestaan bij de hedendaagse gevolgen van het Nederlandse slavernijverleden. Tot slot hebben we afstemming met betrokken organisaties over onze gezamenlijke ambitie om een nationaal Kenniscentrum Slavernijverleden in Zeeland te realiseren.

Op 1 juli 1863 werd de slavernij in de toenmalige koloniën Suriname en de Caraïbische eilanden bij wet afgeschaft. Een groot deel van de tot slaaf gemaakt moest na 1863 nog 10 jaar lang op de plantages werken. Dit gebeurde onder staatstoezicht en was om de 'schade van deze maatregel' te beperken voor de plantagehouders. Daarom stopte de slavernij voor velen in het toenmalige Koninkrijk pas echt in 1873. Op 1 juli aanstaande is dat - nog maar - 150 jaar geleden.

Niemand van ons is persoonlijk schuldig aan de slavernij van toen. Het college van Gedeputeerde Staten beseft echter dat met een groot aandeel van Zeeuwse gezagsdragers en anderen, tienduizenden medemensen op systematische en gruwelijke wijze zijn ontmenselijkt. Het college neemt zich voor excuses aan te bieden voor de rol die Zeeland heeft gespeeld als erkenning en besef van het grote leed dat is aangedaan en als start voor verdere en verdiepende gesprekken met elkaar. Het college acht daartoe 1 juli aanstaande tijdens de start van het herdenkingsjaar een passende gelegenheid.

Daarmee is het ook een start voor verdiepende dialoog met onder meer nazaten van slaafgemaakten, betrokken instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. Ook zullen we jongeren en onderwijsinstellingen betrekken. Vanuit het historisch bewustzijn zullen we gesprekken voeren over de collectieve herinnering. Daarbij zal onder meer aan de orde komen de doorwerking die het slavernijverleden had en heeft in onze samenleving, de gevolgen voor families en generaties en wat we daarvan kunnen leren. In die zin kan dialoog, erkenning en besef ook verbindend en helend werken. Dat heeft ook in algemene zin betekenis voor hoe we oog hebben en verantwoordelijkheid nemen tegen mensonwaardige situaties die zich in deze wereld en onze samenleving voordoen. Het college van Gedeputeerde Staten zal zich verder inspannen om te komen tot het hiervoor genoemde nationaal Kenniscentrum Slavernijverleden in Zeeland. Daarvoor werken we samen met Zeeuwse en landelijke instellingen en hebben we contact met de ministeries van OCW en BZK.

We zullen een bijeenkomst organiseren in samenwerking met onder meer het Zeeuws Archief, waar zich het archief van de Middelburgse Commercie Compagnie (MCC) bevindt dat in 2011 tot werelderfgoed werd benoemd en in het *Memory of the World*-Register is opgenomen. U zult daarvoor een uitnodiging ontvangen evenals voor de herdenking op 1 juli aanstaande.

Wij vertrouwen er op u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Rapport 'Het Slavernijverleden van Zeeland'

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.